Tüccarlar ellerindeki malların zekâtını nasıl hesaplar?

Suâl: Tüccarlar ellerindeki malların zekâtını vermek istediklerinde hesaplayıp değerinden mi verecekler yoksa bizzat malın kendisinden verebilirler mi?

Cevap: Bu hususta fakihler arasında ihtilaf vardır. Şöyle ki;

Hanefî Mezhebine ve İmam Şafîi'den (Allah ona rahmet etsin) bir kavle göre; tüccar zekâtını malın bizzat kendisinden verebileceği gibi, değerini hesaplayıp değeri üzerinden para da verebilir. Söz gelimi bir kumaşçı, mağazasında bulunan mallarının zekâtını verecekken, zekât olarak bizzat kumaş verebileceği gibi, kumaşlarından değeri üzerinden 1/40 zekât da verebilir.[1]

İmam Şafîi'den bir diğer kavle göre; bizzat malın kendisinden zekât vermelidir. Aksi halde kıymeti üzerinden zekât vermesi caiz değildir[2]. El-Müzenî, hocasının bu kavlini; "ticaret eşyasının zekâtı bizzat kendindendir. Parsından değildir" diyerek teyit etmiştir.[3]

Burada şöyle bir ihtiyat ve maslahattan bahsetmek iyi olacaktır. Günümüzde fakirlerin hastane, giyim, kira, elektrik-su, yol vb. gibi çok çeşit ihtiyaçları vardır. Fakirler, genel hallerde bu tür ihtiyaçlarını karşılamak için nakit paraya ihtiyaç duyarlar. Üstelik zekâtta asıl hedeflerden biri de fakiri kollamak, gözetmek ve ihtiyacını gidermek olduğu için zengin; zekâtını verirken şunu gözetmelidir; fakir eğer eşyanın bizzat kendisine muhtaç ise ona eşyayı zekât olarak verebilir. Bu güzeldir. Fakat fakirin ondan istifade edip edemeyeceğine bakmaksızın eşyayı zekât olarak ona vermesi, her ne kadar caiz ise de hoş değildir. Özellikle de zekât veren kişi o eşyanın yerine para vermek istemediği ve eşyayı önemsiz gördüğü hatta ondan kurtulmak istediği durumlarda zekâtın maslahatlarını bir daha gözden geçirip, Allah Teâlâ'nın adeta fakirin ihtiyacını karşılaması için kendisine verdiği bu durumu güzel ve yerinde kullanması gerektiğini bilmelidir.

Emin Ali YÜKSEL

---

[1] İbn Kudâme, El-Muğnî, 3/31
[2] En-Nevevî, er-Ravzâ 2/273
[3] Bidayetu'l-Müçtehid 1/260